Διανύσματα και συντεταγμένες στον χώρο.

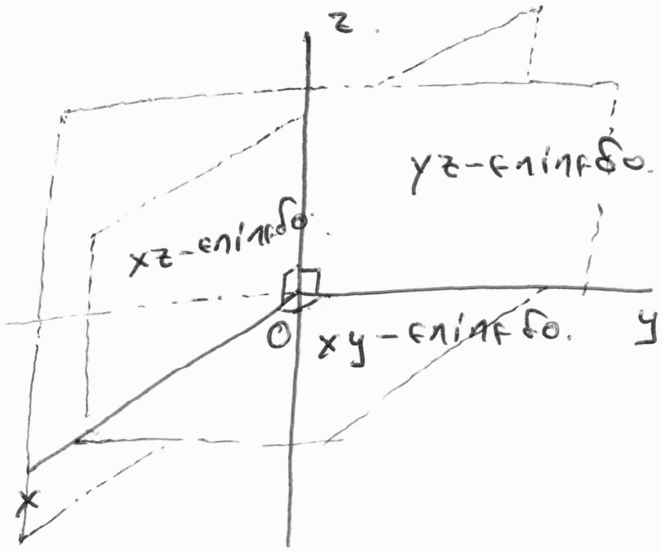

Διανύσματα:

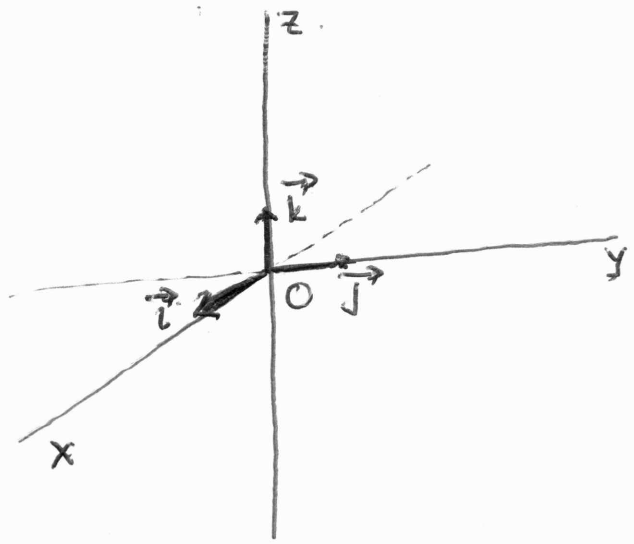

Κατα μήκος των θετικών ημιαξόνων έχουμε θεωρήσει τα διανύσματα $\vec{i}$, $\vec{j}$ και $\vec{k}$ με μοναδιαίο μήκος.

Η θέση ενός σημείου M του χώρου χαρακτηρίζεται από τις συντεταγμένες αυτού.

Πώς βρίσκουμε τις συντεταγμένες;

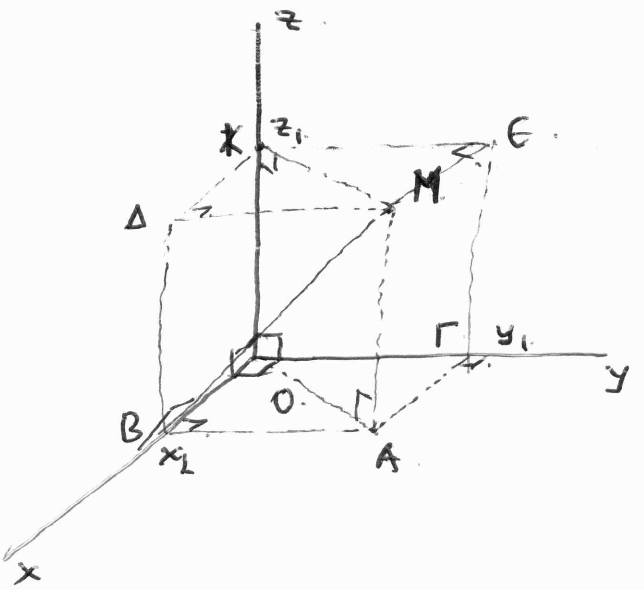

Προβάλλουμε το Μ σε ένα από τα τρία επίπεδα, π.χ. το xOy. Έστω Α η προβολή. Το Α καθορίζεται από την τετμημένη x_1 και την τεταγμένη y_1.
Ακολούθως φέρουμε κάθετη στον άξονα των z στο σημείο Κ. Η αντίστοιχη συντεταγμένη λέγεται <u>κατηγμένη</u> και έστω αυτή z_1.

Το Μ καθορίζεται από την τριάδα $M(x_1, y_1, z_1)$.

"Σημείωση": Θα μπορούσαμε να φέρουμε από το Μ κάθετη σ' άλλο επίπεδο, π.χ. στο yOz. Η προβολή είναι το Ε. Το Ε καθορίζεται από το y_1 και το z_1. Από το Μ φέρουμε κάθετη στον άξονα των x, στο σημείο Β με τετμημένη x_1. Άρα πάλι το Μ χαρακτηρίζεται από την τριάδα (x_1, y_1, z_1).

Η απόσταση ΟΜ του Μ από την αρχή των αξόνων βρίσκεται ως εξής: Το τρίγωνο ΟΜΑ είναι ορθογώνιο στο Α και άρα $OM^2 = OA^2 + AM^2 = OA^2 + OK^2$.
Το τρίγωνο ΟΒΑ είναι ορθογώνιο στο Β, άρα $OA^2 = OB^2 + BA^2 = OB^2 + O\Gamma^2$.
Τελικώς $OM^2 = OB^2 + O\Gamma^2 + OK^2 = x_1^2 + y_1^2 + z_1^2 \Leftrightarrow$

$$\Leftrightarrow OM = \sqrt{x_1^2 + y_1^2 + z_1^2}$$

Απόσταση δύο σημείων $M(x_1, y_1, z_1)$ και $N(x_2, y_2, z_2)$.

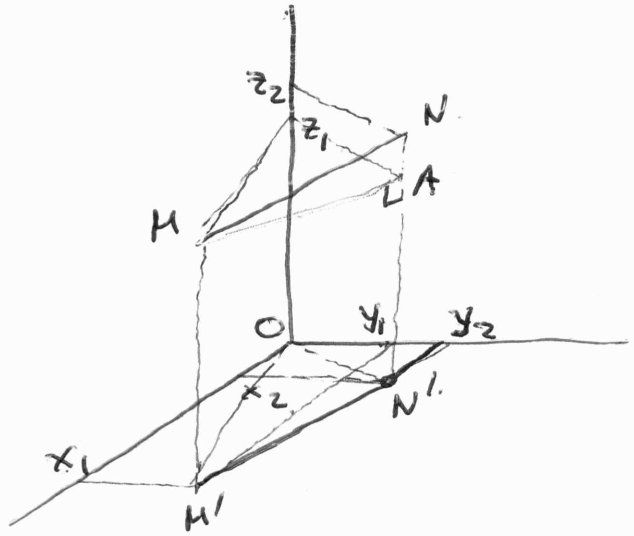

Προβάλλουμε τα M και N στο xOy επίπεδο και παίρνουμε τα σημεία $M'(x_1, y_1)$ και $N'(x_2, y_2)$.
Άρα $M'N'^2 = (x_1-x_2)^2 + (y_1-y_2)^2 = MA^2$, όπου MA η κάθετη στην NN'. Το τρίγωνο MAN είναι ορθογώνιο στο A, άρα $MN^2 = MA^2 + AN^2 = (x_1-x_2)^2 + (y_1-y_2)^2 + (z_1-z_2)^2$.

Άρα $MN = \sqrt{(x_1-x_2)^2 + (y_1-y_2)^2 + (z_1-z_2)^2}$

Διάνυσμα θέσης - διανύσματα στον χώρο $\mathbb{R}^3$.

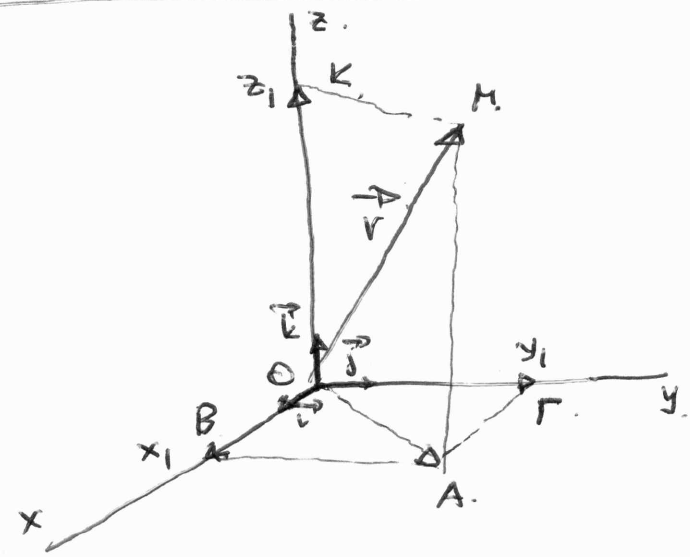

Το διάνυσμα θέσης $\vec{r} = \vec{OM}$ ενός σημείου $M(x_1, y_1, z_1)$ στον χώρο ισούται με το άθροισμα $\vec{OA} + \vec{OK}$.

(Και στον χώρο τα διανύσματα ακολουθούν τον νόμο του ~~..~~ παραλληλογράμμου ως προς την πρόσθεση)
Αλλά στο xOy επίπεδο έχουμε $\vec{OA} = \vec{OB} + \vec{O\Gamma}$.
Άρα $\vec{r} = \vec{OM} = \vec{OB} + \vec{O\Gamma} + \vec{OK}$ και τα $\vec{OB}, \vec{O\Gamma}, \vec{OK}$ είναι οι προβολές του $\vec{OM} = \vec{r}$ στους άξονες Ox, Oy, Oz. Άρα $\vec{OB} = x_1\vec{i}$, $\vec{O\Gamma} = y_1\vec{j}$, $\vec{OK} = z_1\vec{k}$
Επομένως $\vec{r} = x_1\vec{i} + y_1\vec{j} + z_1\vec{k}$
Η τριάδα (x_1, y_1, z_1) είναι οι <u>συντεταγμένες του διανύσματος $\vec{r}$</u>.

Άθροισμα – διαφορά διανυσμάτων

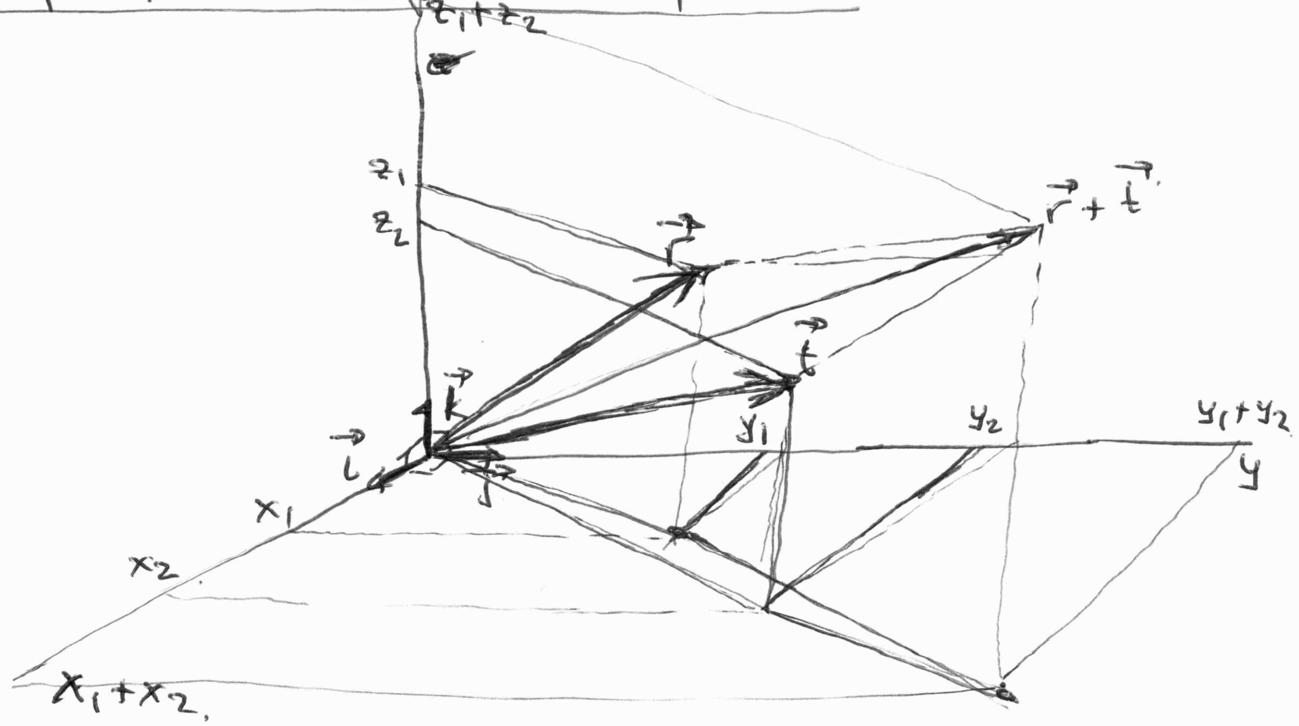

Έχουμε $\vec{r} + \vec{t} = x_1\vec{i} + y_1\vec{j} + z_1\vec{k} + x_2\vec{i} + y_2\vec{j} + z_2\vec{k} =$
$= (x_1 + x_2)\vec{i} + (y_1 - y_2)\vec{j} + (z_1 + z_2)\vec{k}$

Η διαφορά $\vec{r} - \vec{t}$ ισούται με
$x_1\vec{i} + y_1\vec{j} + z_1\vec{k} - x_2\vec{i} - y_2\vec{j} - z_2\vec{k} =$
$= (x_1 - x_2)\vec{i} + (y_1 - y_2)\vec{j} + (z_1 - z_2)\vec{k}$

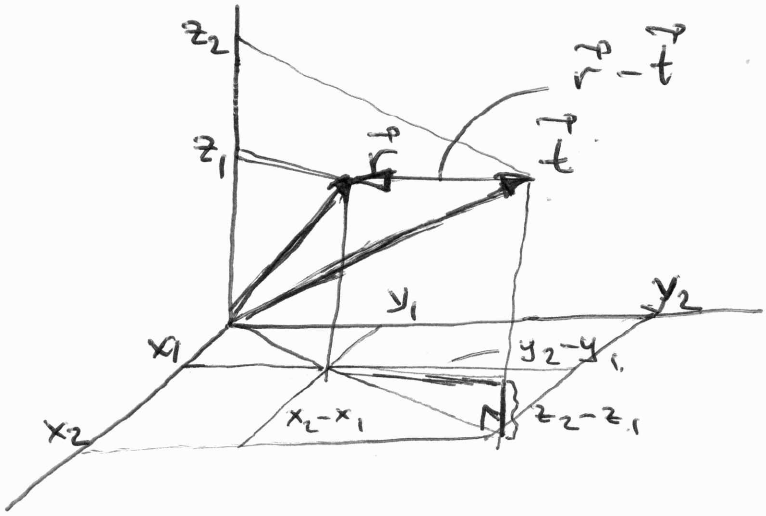

Πολλές φορές αντί $\vec{r} = x_1\vec{i} + y_1\vec{j} + z_1\vec{k}$ γράφουμε $\vec{r} = (x_1, y_1, z_1)$. Το μήκος του ισούται προφανώς με $\|\vec{r}\| = \sqrt{x_1^2+y_1^2+z_1^2}$

Ισχύουν τα εξής:

1) $\vec{u}+\vec{v} = \vec{v}+\vec{u}$, (για διανύσματα $\vec{u}, \vec{v}, \vec{w}$ και $a, b \in \mathbb{R}$
2) $(\vec{u}+\vec{v})+\vec{w} = \vec{u}+(\vec{v}+\vec{w})$
3) $\vec{u}+\vec{0} = \vec{0}+\vec{u} = \vec{u}$, όπου $\vec{0}$ το μηδενικό διάνυσμα (αρχή και τέλος ταυτίζονται)
4) $\vec{u}+(-\vec{u}) = \vec{0}$

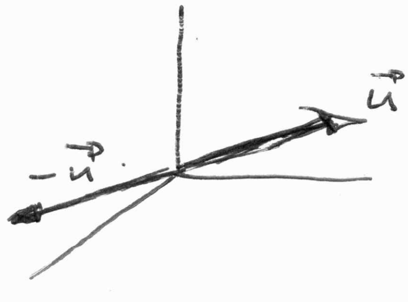

5) $a(b\vec{u}) = (ab)\vec{u}$
6) $a(\vec{u}+\vec{v}) = a\vec{u}+a\vec{v}$
7) $(a+b)\vec{u} = a\vec{u}+b\vec{u}$
8) $1\cdot\vec{u} = \vec{u}$
9) $\|a\vec{u}\| = |a|\,\|\vec{u}\|$.

Διευκρίνιση: Με το $a\cdot\vec{u}$, όπου $a\in\mathbb{R}$ και $\vec{u}$ διάνυσμα στον χώρο εννοούμε το διάνυσμα με μήκος $|a|\,\|\vec{u}\|$, διεύθυνση τη διεύθυνση του $\vec{u}$ και φορά τη φορά του $\vec{u}$ αν $a>0$ και αντίθετη φορά αν $a<0$. Αν $a=0$, τότε $0\cdot\vec{u} = \vec{0}$.

Εσωτερικό γινόμενο διανυσμάτων.

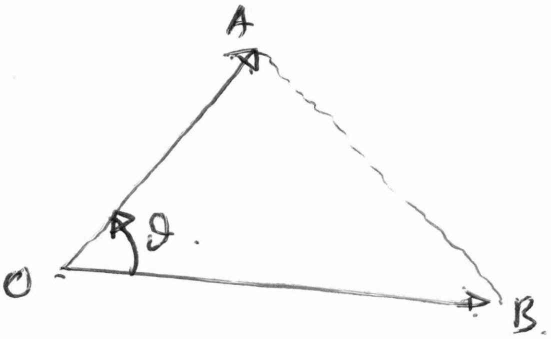

Το εσωτερικό γινόμενο δύο διανυσμάτων $\vec{OA}=(x_1, y_1, z_1)=x_1\vec{i}+y_1\vec{j}+z_1\vec{k}$ και $\vec{OB}=(x_2, y_2, z_2)=x_2\vec{i}+y_2\vec{j}+z_2\vec{k}$ ισούται με το γινόμενο των μηκών $\|\vec{OA}\|$ και $\|\vec{OB}\|$ των $\vec{OA}$ και $\vec{OB}$ αντίστοιχα επί το συνημίτονο της κυρτής γωνίας θ που σχηματίζουν τα διανύσματα.

Άρα $\vec{OA}\cdot\vec{OB}=\|\vec{OA}\|\cdot\|\vec{OB}\|\cos\theta$.

Από τον ~~γενίκευ~~νόμο των συνημιτόνων γνωρίζουμε (;;;) ότι στο τρίγωνο ΟΑΒ ισχύει:

$$AB^2=OA^2+OB^2-2OA\cdot OB\cdot\cos\theta \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \|\vec{AB}\|^2=\|\vec{OA}\|^2+\|\vec{OB}\|^2-2\|\vec{OA}\|\cdot\|\vec{OB}\|\cdot\cos\theta.$$

Αλλά $\vec{AB}=\vec{OB}-\vec{OA}=(x_2-x_1)\vec{i}+(y_2-y_1)\vec{j}+(z_2-z_1)\vec{k}$

και άρα: $(x_2-x_1)^2+(y_2-y_1)^2+(z_2-z_1)^2=$

$$=x_1^2+y_1^2+z_1^2+x_2^2+y_2^2+z_2^2-2\sqrt{x_1^2+y_1^2+z_1^2}\,\sqrt{x_2^2+y_2^2+z_2^2}\cos\theta$$

$$\Leftrightarrow \cancel{x_2^2}+\cancel{x_1^2}-2x_1x_2+\cancel{y_2^2}+\cancel{y_1^2}-2y_1y_2+\cancel{z_2^2}+\cancel{z_1^2}-2z_1z_2=$$

$$=\cancel{x_1^2}+\cancel{y_1^2}+\cancel{z_1^2}+\cancel{x_2^2}+\cancel{y_2^2}+\cancel{z_2^2}-2\|\vec{OA}\|\|\vec{OB}\|\cos\theta \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \|\vec{OA}\|\|\vec{OB}\|\cos\theta=x_1x_2+y_1y_2+z_1z_2.$$

δηλαδή $\boxed{\vec{OA}\cdot\vec{OB}=x_1x_2+y_1y_2+z_1z_2}$

Δύο διανύσματα $\vec{u}, \vec{v}$ λέγονται κάθετα ή ορθογώνια αν η γωνία που σχηματίζουν είναι $\frac{\pi}{2} = 90°$. (7)

Αν $\vec{u} \neq \vec{0}$ και $\vec{v} \neq \vec{0}$ αυτό είναι ισοδύναμο με

$$\|\vec{u}\|\|\vec{v}\| \cos\frac{\pi}{2} = 0 \iff \boxed{\vec{u} \cdot \vec{v} = 0}$$

Αν κάποιο από τα $\vec{u}, \vec{v}$ είναι το μηδενικό διάνυσμα, τότε αυτό θεωρείται κάθετο σ' οποιοδήποτε διάνυσμα.

Άρα ικανή και αναγκαία συνθήκη για να είναι κάθετα δύο διανύσματα είναι <u>το εσωτερικό γινόμενό τους να είναι μηδέν</u>.

Αν
$$\vec{u} = (u_1, u_2, u_3) = u_1\vec{i} + u_2\vec{j} + u_3\vec{k} \quad \text{και}$$
$$\vec{v} = (v_1, v_2, v_3) = v_1\vec{i} + v_2\vec{j} + v_3\vec{k} \quad \text{και}$$
$$\vec{w} = (w_1, w_2, w_3) = w_1\vec{i} + w_2\vec{j} + w_3\vec{k} \quad \text{τότε}$$

από τον τύπο του εσωτερικού γινομένου προκύπτουν τα εξής:

1) $\vec{u} \cdot \vec{v} = \vec{v} \cdot \vec{u}$, 2) $\vec{u} \cdot (\vec{v} + \vec{w}) = \vec{u} \cdot \vec{v} + \vec{u} \cdot \vec{w}$

3) $\lambda(\vec{u} \cdot \vec{v}) = (\lambda\vec{u}) \cdot \vec{v} = u \cdot (\lambda\vec{v})$, $\lambda \in \mathbb{R}$.

4) $\vec{0} \cdot \vec{v} = \vec{0}$, 5) $\vec{u} \cdot \vec{u} = \|\vec{u}\|^2$

<u>Εφαρμογή 1:</u> Να βρεθεί η γωνία μεταξύ των διανυσμάτων $\vec{AB}$ και $\vec{A\Gamma}$, όπου $A(1,-2,3)$, $B(2,4,-6)$, $\Gamma(5,-3,2)$

<u>Λύση:</u> $\vec{AB} = \vec{OB} - \vec{OA} = (2-1, 4-(-2), -6-3) = (1, 6, -9)$

$\vec{A\Gamma} = \vec{O\Gamma} - \vec{OA} = (5-1, -3-(-2), 2-3) = (4, -1, -1)$

Άρα $\vec{AB} \cdot \vec{A\Gamma} = 1 \cdot 4 + 6 \cdot (-1) + (-9)(-1) = 4 - 6 + 9 = 7$

$\|\vec{AB}\|^2 = 1^2 + 6^2 + (-9)^2 = 1 + 36 + 81 = 88 \Rightarrow \|\vec{AB}\| = 2\sqrt{22}$

$\|\vec{A\Gamma}\|^2 = 4^2 + (-1)^2 + (-1)^2 = 18 \iff \|\vec{A\Gamma}\| = 3\sqrt{2}$.

$$\cos\theta = \frac{\vec{AB} \cdot \vec{A\Gamma}}{\|\vec{AB}\| \cdot \|\vec{A\Gamma}\|} = \frac{7}{2\sqrt{22} \cdot 3\sqrt{2}} = \frac{7}{12\sqrt{11}} = \frac{7\sqrt{11}}{132}$$

Άρα $\theta \simeq \arccos(0,17588) \simeq 79,87° \simeq 1,394$ rad.

Προβολή διανύσματος σε διάνυσμα:

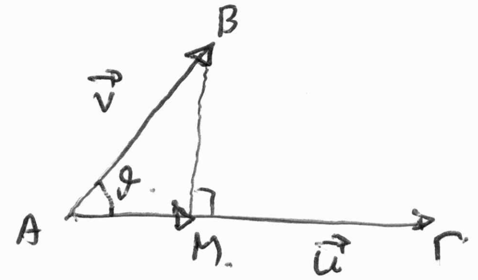

Έστω $\vec{u} = \vec{A\Gamma} \neq \vec{0}$ και $\vec{v} = \vec{AB}$. Η προβολή του $\vec{v}$ επί του $\vec{u}$ είναι το διάνυσμα $\vec{AM}$ με $\vec{MB} \perp \vec{u} = \vec{A\Gamma}$. Αυτή συμβολίζεται με $\boxed{\mathrm{proj}_{\vec{u}}(\vec{v})}$

Προφανώς $\vec{AM} = \lambda \vec{u}$ και $\vec{MB} = \vec{AB} - \vec{AM} = \vec{v} - \lambda\vec{u}$.
Επειδή $\vec{MB} \perp \vec{u}$, θα έχουμε $(\vec{v} - \lambda\vec{u}) \cdot \vec{u} = 0 \Leftrightarrow$
$\Leftrightarrow \vec{v} \cdot \vec{u} = \lambda \|\vec{u}\|^2 \Leftrightarrow \lambda = \dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2}$.

Άρα $\vec{AM} = \dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2} \vec{u} = \mathrm{proj}_{\vec{u}}(\vec{v})$

Παρατηρούμε ότι $\mathrm{proj}_{\vec{u}}(\vec{v}) \cdot \vec{u} = \left(\dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2} \vec{u}\right) \cdot \vec{u} =$
$= \dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2} (\vec{u} \cdot \vec{u}) = \dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2} \|\vec{u}\|^2 = \vec{v} \cdot \vec{u}$.

Η κάθετη συνιστώσα $\vec{MB}$ ισούται με $\vec{AB} - \vec{AM} =$
$= \vec{v} - \dfrac{\vec{v} \cdot \vec{u}}{\|\vec{u}\|^2} \vec{u}$.

Εξίσωση επιπέδου στον χώρο:

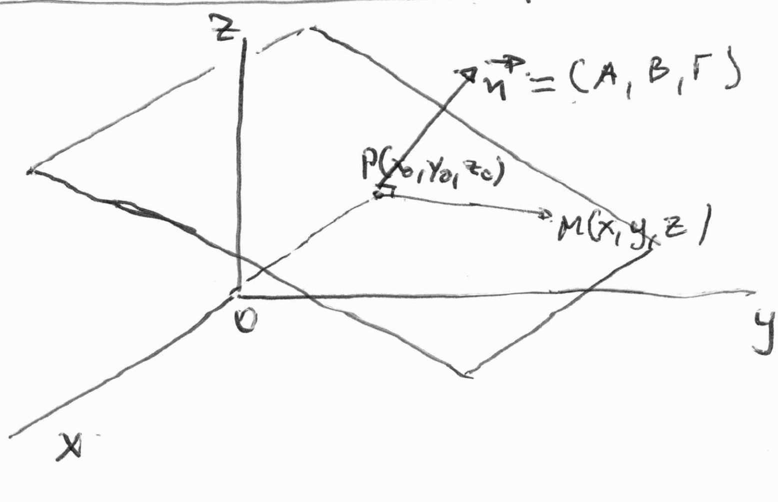

Θεωρούμε ένα σημείο $P(x_0, y_0, z_0)$ του χώρου και ένα μη μηδενικό διάνυσμα $\vec{n}=(A, B, \Gamma)$ με σημείο εφαρμογής το P. Το σύνολο των σημείων $M(x, y, z)$ για τα οποία το διάνυσμα $\vec{PM}=(x-x_0, y-y_0, z-z_0)$ είναι κάθετο στο $\vec{n}=(A, B, \Gamma)$ αποτελούν το <u>επίπεδο</u> που διέρχεται από το σημείο $P(x_0, y_0, z_0)$ και είναι κάθετο στο $\vec{n}$.

Άρα $\vec{PM}\cdot\vec{n}=0 \iff (x-x_0)\cdot A+(y-y_0)B+(z-z_0)\Gamma=0 \iff$

$\iff Ax+By+\Gamma z = Ax_0+By_0+\Gamma z_0 = \Delta$.

Άρα η εξίσωση ενός επιπέδου έχει τη μορφή

(1) $\boxed{Ax+By+\Gamma z=\Delta}$, όπου $|A|+|B|+|\Gamma|>0$.

(κάποιος από τους A, B, Γ δεν είναι μηδέν).

Αντιστρόφως, αφού κάποιος από τους A, B και Γ δεν είναι μηδέν, τότε η εξίσωση $Ax+By+\Gamma z=\Delta$ έχει μια τουλάχιστον λύση. Π.χ. αν $A\neq 0$, τότε

$x=-\frac{By}{A}-\frac{\Gamma z}{A}+\frac{\Delta}{A}$ και στο y και z δίνουμε αυθαίρετες τιμές).

Έστω (x_0, y_0, z_0) μια λύση της $Ax+By+\Gamma z=\Delta$, δηλαδή $Ax_0+By_0+\Gamma z_0=\Delta$. (2)

Τότε αφαιρώντας κατά μέλη τις (1) και (2) παίρνουμε $A(x-x_0)+B(y-y_0)+\Gamma(z-z_0)=0 \iff$

$\iff \vec{n}\cdot\vec{PM}=0$, όπου $\vec{n}=(A, B, \Gamma)$ και $P=(x_0, y_0, z_0)$ και $M(x, y, z)$ το τυχόν σημείο του επιπέδου.

<u>Παράδειγμα:</u> Να βρεθεί η εξίσωση του επιπέδου που περνάει από το σημείο $(5, 1, -2)$ και είναι κάθετο στο διάνυσμα $\vec{n}=(2, 4, 3)$.

<u>Λύση:</u> Έστω $P(5, 1, -2)$ και $M(x, y, z)$ το τυχόν σημείο του επιπέδου. Τότε $\vec{PM}\perp\vec{n} \iff$

$$(x-5)\cdot 2+(y-1)\cdot 4+(z+2)\cdot 3=0 \Leftrightarrow$$
$$2x+4y+3z=+10+4-6=8 \Leftrightarrow$$
$$\Leftrightarrow \boxed{2x+4y+3z=8.}$$

Απόσταση σημείου από επίπεδο:

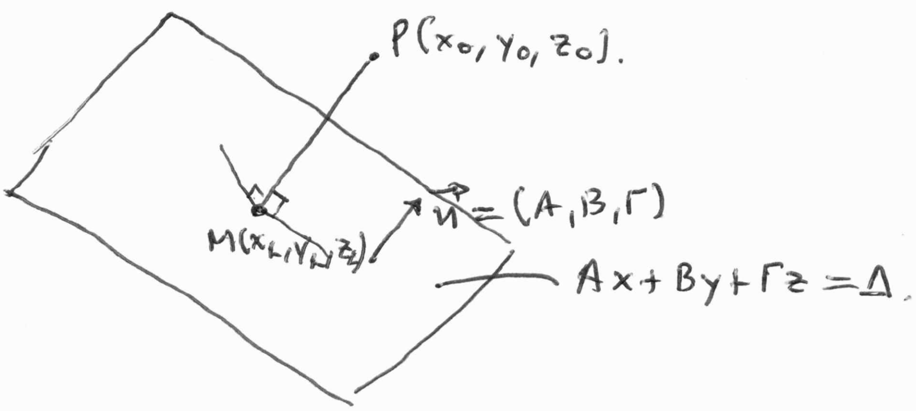

Το διάνυσμα $\vec{n}=(A,B,\Gamma)$ είναι κάθετο στο επίπεδο $Ax+By+\Gamma z=\Delta$, όπως και το $\vec{PM}$, όπου $M(x_1,y_1,z_1)$ το σημείο του επιπέδου που απέχει την ελάχιστη απόσταση από το $P(x_0,y_0,z_0)$. Άρα $\vec{PM} \parallel \vec{n}$ και κατά συνέπεια

$$\vec{PM}=(x_1-x_0,\ y_1-y_0,\ z_1-z_0)=\lambda\vec{n}=(\lambda A,\lambda B,\lambda\Gamma)$$

~~$\|\vec{PM}\|^2=(x_1-x_0)^2+(y_1-y_0)^2+(z_1-z_0)^2=\lambda^2(A^2+B^2+\Gamma^2)$~~

~~$(x_1-x_0)^2+(y_1-y_0)^2+(z_1-z_0)^2=$~~

Άρα
$$x_1=\lambda A+x_0$$
$$y_1=\lambda B+y_0$$
$$z_1=\lambda\Gamma+z_0.$$

Αλλά $Ax_1+By_1+\Gamma z_1=\Delta \Leftrightarrow \lambda A^2+Ax_0+\lambda B^2+By_0+$
$+\lambda\Gamma^2+\Gamma z_0=\Delta \Leftrightarrow \lambda(A^2+B^2+\Gamma^2)=\Delta-(Ax_0+By_0+\Gamma z_0)$

$$\Leftrightarrow \lambda=\frac{\Delta-(Ax_0+By_0+\Gamma z_0)}{A^2+B^2+\Gamma^2}.$$

Επομένως $\|\vec{PM}\|=\|\lambda\vec{n}\|=|\lambda|\,\|\vec{n}\|=|\lambda|\sqrt{A^2+B^2+\Gamma^2}=$

$$= \frac{|\Delta - (Ax_0 + By_0 + \Gamma z_0)|}{A^2+B^2+\Gamma^2}\sqrt{A^2+B^2+\Gamma^2} =$$

$$= \frac{|Ax_0 + By_0 + \Gamma z_0 - \Delta|}{\sqrt{A^2+B^2+\Gamma^2}}.$$

Παραδείγματα: 1) Να βρεθεί η απόσταση του σημείου $P(7, 5, 4)$ από το επίπεδο $2x+4y+3z=8$.

Λύση: Η ζητούμενη απόσταση είναι ίση με:

$$\frac{|2\cdot 7+4\cdot 5+3\cdot 4-8|}{\sqrt{2^2+4^2+3^2}} = \frac{38}{\sqrt{4+16+9}} = \frac{38}{\sqrt{29}}.$$

2) Βρείτε τη γωνία που σχηματίζουν τα επίπεδα $2x+4y+3z=8$ και $3x-4y+7z=5$.

Λύση: Τα επίπεδα τέμνονται κατά μήκος της ευθείας, τα σημεία της οποίας είναι λύσεις του συστήματος.

$$\begin{cases} 2x+4y+3z=8 \\ 3x-4y+7z=5 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 2x+4y=8-3z \\ 3x-4y=5-7z \end{cases}$$

Λύνουμε ως προς x και y.

$$D = \begin{vmatrix} 2 & 4 \\ 3 & -4 \end{vmatrix} = -8-12=-20, \quad D_x = \begin{vmatrix} 8-3z & 4 \\ 5-7z & -4 \end{vmatrix} =$$

$$= -32+12z-20+28z = -52+40z.$$

$$D_y = \begin{vmatrix} 2 & 8-3z \\ 3 & 5-7z \end{vmatrix} = 10-14z-24+9z = -14-5z.$$

Άρα $x = \dfrac{-52+40z}{-20} = \dfrac{52-40z}{20} = \dfrac{26-20z}{10} = \dfrac{13-10z}{5}$

και $y = \dfrac{-14-5z}{-20} = \dfrac{14+5z}{20}.$

Η τομή των επιπέδων είναι η ευθεία με σημεία

$$\left(\frac{13-10z}{5}, \frac{14+5z}{20}, z\right), \quad z \in \mathbb{R}.$$

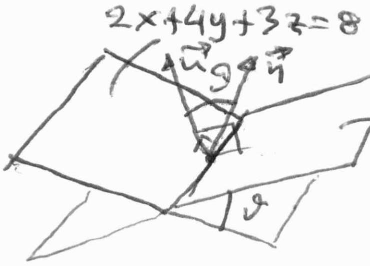

Το κάθετο διάνυσμα στο επίπεδο $2x+4y+3z=8$ είναι το $\vec{n}=(2,4,3)$ και το κάθετο διάνυσμα στο επίπεδο $3x-4y+7z=5$ είναι το διάνυσμα $\vec{u}=(3,-4,7)$.
Το συνημίτονο της γωνίας που σχηματίζουν τα κάθετα διανύσματα είναι

$$\cos\vartheta = \frac{\vec{n}\cdot\vec{u}}{\|\vec{n}\|\cdot\|\vec{u}\|} = \frac{2\cdot 3+4(-4)+3\cdot 7}{\sqrt{2^2+4^2+3^2}\cdot\sqrt{3^2+(-4)^2+7^2}} =$$

$$= \frac{6-16+21}{\sqrt{4+16+9}\ \sqrt{9+16+49}} = \frac{11}{\sqrt{29}\cdot\sqrt{74}} \simeq 0,23745.$$

Άρα $\vartheta \simeq 1,3310564\ rad = 76,2639°$.
Αυτή είναι η μία (οξεία) γωνία που σχηματίζουν τα επίπεδα. Η άλλη είναι η παραπληρωματική της.

Εξωτερικό γινόμενο διανυσμάτων

α) Προσανατολισμός επιπέδου ως προς διάνυσμα κάθετο σ' αυτό και με αρχή πάνω στο επίπεδο

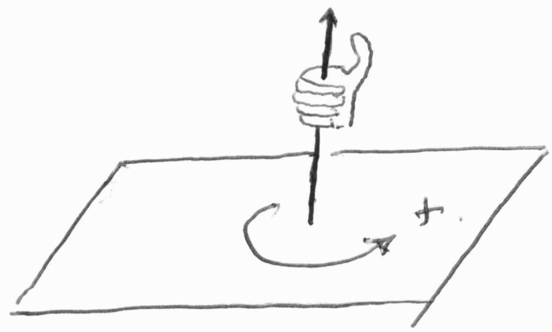

Πιάνουμε το διάνυσμα με το δεξί χέρι ώστε ο αντίχειρας να δείχνει προς τη φορά του διανύσματος.
Τα άλλα δάκτυλα στρέφονται γύρω από το διάνυσμα και ορίζουν τον θετικό προσανατολισμό του επιπέδου.

β) Εξωτερικό γινόμενο διανυσμάτων

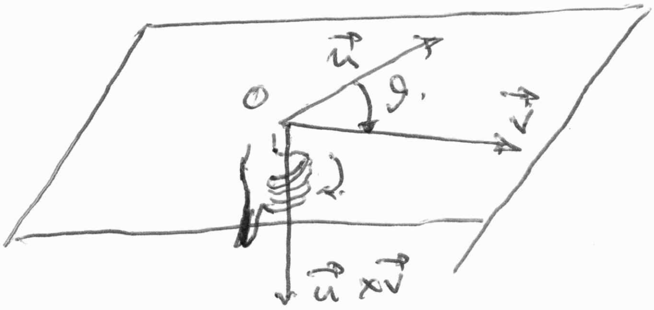

Στο επίπεδο που ορίζουν δύο μη μηδενικά διανύσματα $\vec{u}$ και $\vec{v}$ με κοινή αρχή O θεωρούμε το κάθετο διάνυσμα $\vec{u}\times\vec{v}$ με μέτρο $\|\vec{u}\|\cdot\|\vec{v}\|$ ημθ, όπου θ η γωνία των διανυσμάτων (κυρτή)

Αν πάρουμε το δεξί μας χέρι και στρέψουμε τα 4 δάκτυλα όπως η γωνία από το $\vec{u}$ στο $\vec{v}$, τότε ο αντίχειράς μας θα δείξει τη φορά του $\vec{u}\times\vec{v}$.

Αν πάρουμε τώρα το $\vec{v}\times\vec{u}$, το μέτρο δεν αλλάζει, αλλά αλλάζει η φορά

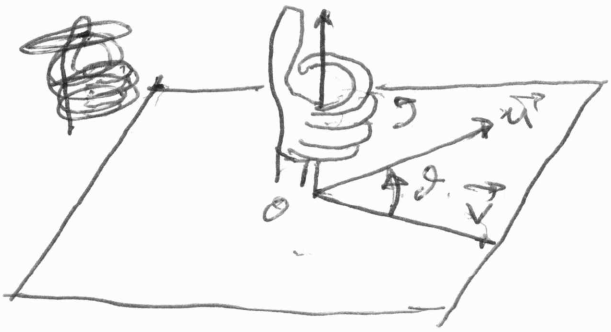

Άρα $\vec{u}\times\vec{v}=-\vec{v}\times\vec{u}$. Αν τα $\vec{u}$, $\vec{v}$ σχηματίζουν μηδενική γωνία ή γωνία π, ή $\vec{v}=\vec{0}$ ή $\vec{u}=\vec{0}$, τότε θέτουμε

$$\vec{u}\times\vec{v}=\vec{0}.$$

(Γιατί παίρνουμε το δεξί χέρι; Γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι είναι δεξιόχειρες.).

Αν γράψουμε τώρα το ένα διάνυσμα ως άθροισμα δύο καθέτων διανυσμάτων

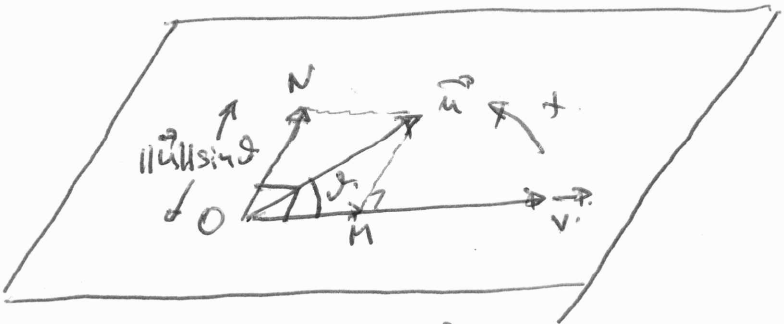

Τότε $\vec v \times \vec u = \vec v \times \vec{ON}$.

α) Ο προσανατολισμός δεν αλλάζει, τα διανύσματα $\vec v$ και $\vec{ON}$ έχουν γωνία $\frac{\pi}{2}$ με $\sin\frac{\pi}{2}=1$ και το μήκος του $\vec{ON} = \|\vec u\|\sin\theta$. Άρα $\vec v \times \vec{ON} =$
$= \|\vec v\|\cdot\|\vec{ON}\|\sin\frac{\pi}{2} = \|\vec v\|\|\vec u\|\sin\theta\cdot 1 = \|\vec v \times \vec u\|$.

Ακόμα και αν η θ ήταν αμβλεία το ίδιο αποτέλεσμα θα είχαμε.

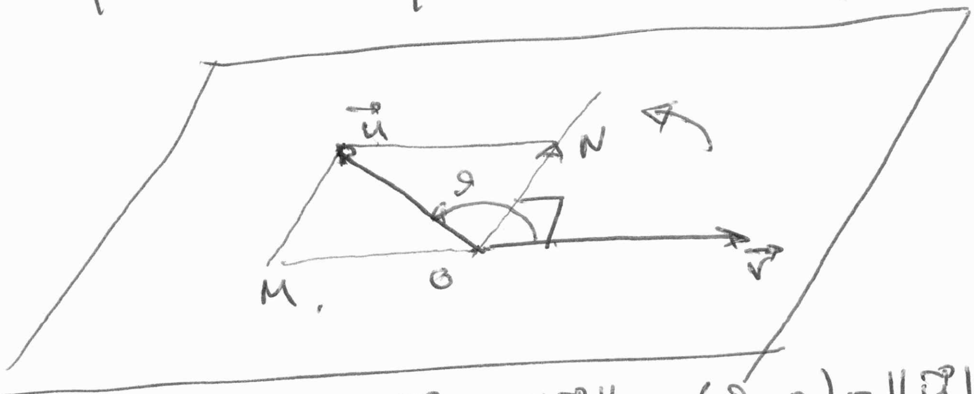

Εδώ έχουμε $\|\vec{ON}\| = \|\vec u\|\cos(\theta - \frac{\pi}{2}) = \|\vec u\|\cos(\frac{\pi}{2} - \theta) =$
$= \|\vec u\|\sin\theta$ και πάλι ο προσανατολισμός δεν αλλάζει. Άρα $\|\vec v \times \vec{ON}\| = \|\vec v\|\,\|\vec{ON}\|\sin\frac{\pi}{2} =$
$= \|\vec v\|\,\|\vec{ON}\| = \|\vec v\|\,\|\vec u\|\sin\theta = \|\vec v \times \vec u\|$.

Επειδή δεν αλλάζει η φορά και το μέτρο το $\vec v \times \vec u$ ισούται με $\vec v \times \vec{ON} =$

Το ίδιο αν είχαμε αντίθετη φορά

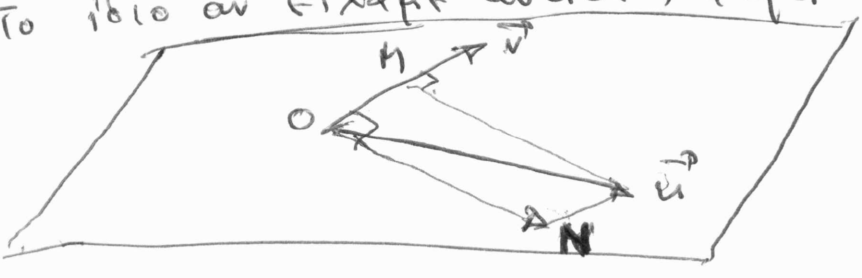

β). Εφόσον το $\vec{ON}$ είναι κάθετο στο $\vec{v}$, τό $\vec{ON}$ θα ανήκει στο επίπεδο που περνά από το O και είναι κάθετο στο $\vec{v}$. Άρα το $\vec{ON}$ είναι η προβολή του $\vec{u}$ στο κάθετο προς το $\vec{u}$ επίπεδο.

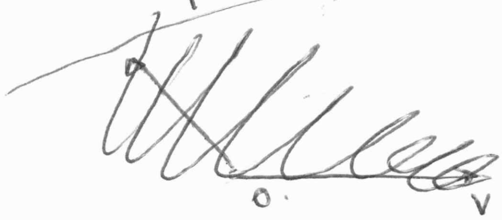

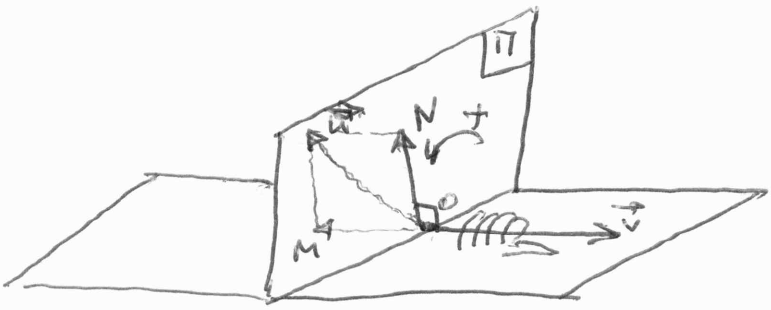

Αν τώρα $\vec{v}\times\vec{u}=\vec{v}\times\vec{ON}$, τότε το $\vec{v}$ ορίζει στο Π έναν προσανατολισμό και περιστρέφει το $\vec{ON}$ κατά $\frac{\pi}{2}=90^\circ$ κατά τη θετική φορά, πολλαπλασιασμένο επί $\|\vec{v}\|$.

<u>Ερώτημα:</u> Αν έχουμε δύο διανύσματα $\vec{u}_1$ και $\vec{u}_2$ και τα προβάλουμε στο κάθετο στο $\vec{v}$ επίπεδο το άθροισμα $\vec{u}_1+\vec{u}_2$ θα έχει σαν προβολή στο (Π) Το άθροισμα των προβολών των $\vec{u}_1$ και $\vec{u}_2$ στο (Π)

Η προβολή $\vec{ON}$ του $\vec{u}$ στο Π ισούται με

$$\vec{u}-\mathrm{proj}_{\vec{v}}(\vec{u})=\vec{u}-\frac{\vec{u}\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\vec{v}.$$

Άρα $\vec{u}_1+\vec{u}_2-\mathrm{proj}_{\vec{v}}(\vec{u}_1+\vec{u}_2)=\vec{u}_1+\vec{u}_2-\frac{(\vec{u}_1+\vec{u}_2)\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\cdot\vec{v}=$

$$=\vec{u}_1+\vec{u}_2-\frac{\vec{u}_1\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\vec{v}-\frac{\vec{u}_2\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\vec{v}=$$

$$=\left(\vec{u}_1-\frac{\vec{u}_1\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\vec{v}\right)+\left(\vec{u}_2-\frac{\vec{u}_2\cdot\vec{v}}{\|\vec{v}\|^2}\vec{v}\right)$$

Συνοψίζοντας, για να βρούμε το $\vec{v}\times(\vec{u}_1+\vec{u}_2)$, θα βρούμε την προβολή του $\vec{u}_1+\vec{u}_2$ στο επίπεδο που είναι κάθετο στο $\vec{v}$, δηλαδή το άθροισμα των προβολών του $\vec{u}_1$ και του $\vec{u}_2$ στο κάθετο αυτό επίπεδο και στη συνέχεια θα περιστρέψουμε το άθροισμα των προβολών κατά τη θετική φορά γύρω από το $\vec{v}$ κατά γωνία 90° και θα πολλαπλασιάσουμε επί $\|\vec{v}\|$.
Η περιστροφή των προβολών των $\vec{u}_1$ και $\vec{u}_2$ δίνει άθροισμα την περιστροφή του αθροίσματος των προβολών αυτών, δηλαδή της προβολής του $\vec{u}_1+\vec{u}_2$ κατά 90°.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι

$$\vec{v}\times(\vec{u}_1+\vec{u}_2)=\vec{v}\times\vec{u}_1+\vec{v}\times\vec{u}_2$$

Είναι σαφές ότι αν $\lambda>0$, τότε $\vec{v}\times(\lambda\vec{u})=\lambda(\vec{v}\times\vec{u})$
ενώ, αν $\lambda<0$, τότε

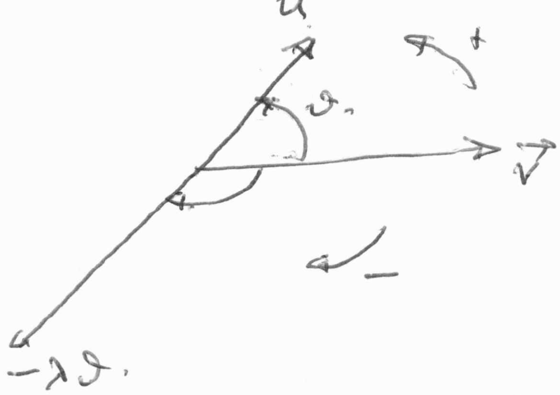

αλλάζει η φορά περιστροφής και το $\vec{v}\times(\lambda\vec{u})$ έχει μέτρο το $|\lambda|\,\|\vec{v}\times\vec{u}\|$, αλλά αντίθετη φορά.

Δηλαδή $\vec{v}\times(\lambda\vec{u})=-|\lambda|(\vec{v}\times\vec{u})=\lambda\cdot(\vec{v}\times\vec{u})$

Άρα το εξωτερικό γινόμενο είναι γραμμική συνάρτηση του $\vec{u}$. Επίσης είναι γραμμικό και ως προς $\vec{v}$ γιατί $\vec{v}\times\vec{u}=-\vec{u}\times\vec{v}$.

Τώρα στο ορθοκανονικό σύστημα xyz έχουμε για τα διανύσματα $\vec{i},\vec{j},\vec{k}$.

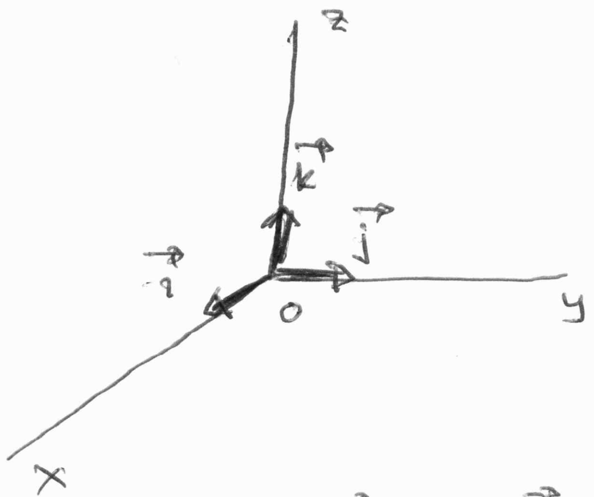

$\vec{i}\times\vec{j}=\vec{k}$, $\vec{j}\times\vec{k}=\vec{i}$, $\vec{k}\times\vec{i}=\vec{j}$ και $\vec{i}\times\vec{i}=\vec{j}\times\vec{j}=$
$=\vec{k}\times\vec{k}=\vec{0}$
$\vec{j}\times\vec{i}=-\vec{k}$, $\vec{k}\times\vec{j}=-\vec{i}$, $\vec{i}\times\vec{k}=-\vec{j}$.

Αν λοιπόν $\vec{v}=(a_1,a_2,a_3)=a_1\vec{i}+a_2\vec{j}+a_3\vec{k}$
και $\vec{u}=(b_1,b_2,b_3)=b_1\vec{i}+b_2\vec{j}+b_3\vec{k}$, τότε

$$\vec{v}\times\vec{u}=(a_1\vec{i}+a_2\vec{j}+a_3\vec{k})\times(b_1\vec{i}+b_2\vec{j}+b_3\vec{k})=$$
$$=a_1b_1\vec{i}\times\vec{i}+a_1b_2\vec{i}\times\vec{j}+a_1b_3\vec{i}\times\vec{k}+$$
$$+a_2b_1\vec{j}\times\vec{i}+a_2b_2\vec{j}\times\vec{j}+a_2b_3\vec{j}\times\vec{k}+$$
$$+a_3b_1\vec{k}\times\vec{i}+a_3b_2\vec{k}\times\vec{j}+a_3b_3\vec{k}\times\vec{k}=$$
$$=a_1b_2\vec{k}-a_1b_3\vec{j}-a_2b_1\vec{k}+a_2b_3\vec{i}+a_3b_1\vec{j}-$$
$$-a_3b_2\vec{i}=(a_2b_3-a_3b_2)\vec{i}+(a_3b_1-a_1b_3)\vec{j}+$$
$$+(a_1b_2-a_2b_1)\vec{k}=\begin{vmatrix}a_2 & a_3\\ b_2 & b_3\end{vmatrix}\vec{i}-\begin{vmatrix}a_1 & a_3\\ b_1 & b_3\end{vmatrix}\vec{j}+$$
$$+\begin{vmatrix}a_1 & a_2\\ b_1 & b_2\end{vmatrix}\vec{k}.$$